

2019 оны 08 дугаар сарын 26
№33/1086/

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

**Монгол Улсын
Засгийн газрын
тогтоол**

**Монгол Улсын
Засгийн газрын
тогтоол**

**Төрөөс биеийн тамир,
спортын талаар баримтлах
бодлого батлах тухай**

**Үндэсний хөтөлбөр
батлах тухай**

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

297.	Төрөөс биеийн тамир, спортын талаар баримтлах бодлого батлах тухай	Дугаар 153	1233
298.	Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 156	1243
299.	Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 159	1253

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2019 оны 4 дүгээр
сарын 17-ны өдөр

Дугаар 153

Улаанбаатар
хот

Төрөөс биеийн тамир, спортын талаар баримтлах бодлого батлах тухай

Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 8.4, 8.5, Биеийн тамир, спортын тухай хуулийн 6.1.2-т заасныг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Төрөөс биеийн тамир, спортын талаар баримтлах бодлого”-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. “Төрөөс биеийн тамир, спортын талаар баримтлах бодлого”-ыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг батлан хэрэгжүүлэхийг Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд Ё.Баатарбилэгт даалгасугай.

3. “Төрөөс биеийн тамир, спортын талаар баримтлах бодлого”-ыг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлыг Монгол Улсын нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд тусгаж, улс, орон нутгийн төсөв, гадаад, дотоодын зээл тусламж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд шийдвэрлэхийг Сангийн сайд Ч.Хүрэлбаатар, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд Ё.Баатарбилэг, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт үүрэг болгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

У.ХҮРЭЛСҮХ

**БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ
УХААН, СПОРТЫН САЙД**

Ё.БААТАРБИЛЭГ

Засгийн газрын 2019 оны 153 дугаар
тогтоолын хавсралт

ТӨРӨӨС БИЕЙН ТАМИР, СПОРТЫН ТАЛААР
БАРИМТЛАХ БОДЛОГО

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

Дэлхий нийтэд хотжилт, техник, технологийн хөгжил хурдацтай явагдаж, суурин иргэншил давамгайлсан, хүн амын амьдралын хэв маяг өөрчлөгдсөнтэй холбоотой улс орнууд биеийн тамир, спортыг дэмжих замаар хүний дундаж наслалтыг уртасгах, хүнээ хөгжүүлэхэд анхаарлаа хандуулж байна.

Монгол Улсын хүн амын 67 хувь нь хот, суурин газарт амьдарч, 35 хүртэлх насны хүүхэд, залуучууд 64 хувийг эзэлж байна. Улсын хөгжлийг даган хүн амын амьдралын хэв маяг болон хөдөлмөр эрхлэлт, соёл иргэншилд гарч байгаа өөрчлөлт нь хүний идэвхтэй хөдөлгөөнийг хязгаарлах, хөдөлгөөний хомсдолтой холбоотой өвчлөл, эндэгдэл нэмэгдэхэд хүргэж байна.

Бие бялдрын сорилын 2017 оны судалгаагаар өсвөр үеийнхний 80.2 хувь нь тухайн насныхаа бие бялдрын хөгжлийн түвшингээс доогуур, илүүдэл жин, таргалалтын түвшингээр Ази тивдээ хамгийн өндөр, нийт хүн амын 55 хувь нь илүүдэл жин, таргалалттай гэсэн дүгнэлт гарсан байна.

Энэ бүхнийг харгалзан биеийн тамир, спортыг олон хувилбартай, сонголт хийх боломжоор ханган хөгжүүлж, хувь хүн, хамт олон, байгууллагын түвшинд хэвшүүлэх шаардлагатай байна.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2009 онд Биеийн тамир, спортыг хөгжүүлэх талаар төрөөс баримтлах бодлогыг баталсан боловч хууль, эрх зүйн зохицуулалт тодорхойгүй байснаас хэрэгжүүлэхэд хүндрэлтэй байсан.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2017 онд баталсан Биеийн тамир, спортын тухай хуулиар төрийн зарим чиг үүргийг спортын мэргэжлийн холбоод, клубээр гэрээгээр гүйцэтгүүлэх эрх зүйн зохицуулалт тодорхой болж, цаашид бие даасан байдлыг нь дэмжих, спорт дахь допингийн эсрэг хяналтын үйл ажиллагааг олон улсын жишигт нийцүүлэх, дотоодын хяналтын тогтолцоог бий болгон хэрэгжүүлэх боломжтой болсон байна.

Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуулиар иргэд магадлан итгэмжлэгдсэн спортын клубт хичээллэхэд эрүүл мэндийн даатгалаа ашиглах, биеийн тамирыг хөгжүүлэх үйл ажиллагаанд хувийн хэвшлийн оролцоог хангаж, хөрөнгө оруулалт оруулахад төрөөс татварын зохих хөнгөлөлт үзүүлж дэмжихээр зохицуулсан байна.

Иймд Биеийн тамир, спортын тухай хуульд заасныг үндэслэн “Төрөөс биеийн тамир, спортын талаар баримтлах бодлого”-ыг боловсруулав.

Бодлого хэрэгжсэнээр биеийн тамир, спортын салбарт төр болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгжийн хамтын ажиллагаа сайжирч, иргэд биеийн тамир, спортын арга хэмжээнд хамрагдах хүрээ нэмэгдэж, идэвхтэй хөдөлгөөн, спортоор хичээллэх орчин нөхцөл сайжирч, үндэсний шигшээ багийн тамирчдын бэлтгэл сургуулилтыг шинжлэх ухаан, судалгаа шинжилгээний үндэслэлтэй хийснээр олимп, дэлхийн түвшинд үзүүлэх амжилт нэмэгдэнэ.

Хоёр. Бодлогын зорилго, зорилт, хэрэгжүүлэхэд баримтлах зарчим

2.1. “Төрөөс биеийн тамир, спортын талаар баримтлах бодлого”-ын зорилго нь биеийн тамир, спортыг хүн амын амьдралын хэв маяг, эрүүл аж төрөх ёсны салшгүй хэсэг, амьдралын чанарыг дээшлүүлэх хэрэглүүр болгох, тамирчдын амжилтыг тив, дэлхий, олимпын түвшинд хүргэхэд оршино.

2.2. Бодлогыг дараахь зорилтын хүрээнд хэрэгжүүлнэ:

2.2.1. биеийн тамир, спортыг хүн амын зөв амьдралын хэв маяг, эрүүл аж төрөх ёсны хэрэглээ, ажиллах чадварыг дээшлүүлэх хэрэглүүр болгох;

2.2.2. үндэсний шигшээ багийн бүх түвшинд тамирчдын ур чадварыг ахиулах, тив, дэлхий, олимпод өрсөлдөхүйц чадварыг бий болгох спортын сургалт-дасгалжуулалт, тэмцээн, наадмын шаталсан тогтолцоог боловсронгуй болгох;

2.2.3. спортын шинжлэх ухаан болон анагаах ухааны судалгаа, шинжилгээ, туршилтад суурилсан биеийн тамир, спортын үйл ажиллагааг хөгжүүлэх;

2.2.4. биеийн тамир, спортын салбарт зохистой түншлэл, салбар хоорондын хамтын ажиллагаанд тулгуурласан удирдлагын оновчтой тогтолцоог сайжруулах, санхүүжилтийн бодлогыг боловсронгуй болгох.

2.3. Төрөөс биеийн тамир, спортыг хөгжүүлэхэд дараахь зарчмыг баримтална:

2.3.1. төрөөс биеийн тамир, спортын талаар баримтлах бодлогын үндсэн чиглэл нь хүн амыг идэвхтэй хөдөлгөөнөөр хичээллэн, эрүүл мэндээ дэмжихэд чиглэсэн, оюун ухааны болон бие бялдрын хөгжлийг дэмжсэн үйл ажиллагаа байх;

2.3.2. биеийн тамир, спортын бодлого, арга хэмжээ нь бүх шатны биеийн тамир, спортын байгууллага болон төр, хуулийн этгээд, иргэний нэгдмэл үйл ажиллагаа, өмчийн олон хэлбэрт тулгуурласан байдлаар хэрэгжих;

2.3.3. иргэдэд бие бялдрын боловсрол олгох үйл явц шинжлэх ухааны үндэслэлтэй, тасралтгүй, хүртээмжтэй, залгамж шинжтэй байх;

2.3.4. биеийн тамир, спортын үйл ажиллагааны санхүүжилтийг хүн амын тоо, нутаг дэвсгэрийн байршил, иргэдийн бие бялдрын хөгжлийн үзүүлэлт, спортын амжилттай уялдуулан төлөвлөх.

Гурав. Бодлогыг хэрэгжүүлэх үе шат

3.1. Бодлогыг 2019-2027 онд дараахь үе шаттай хэрэгжүүлнэ:

I үе шат: 2019-2022 онд спортын шинжлэх ухааны судалгаа, шинжилгээ, туршилтад суурилсан ажил үйлчилгээг хөгжүүлж, магадлан итгэмжлэгдсэн спортын клубээр дамжуулан төрөөс иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээг нэвтрүүлснээр иргэд биеийн тамир, спортын арга хэмжээнд хамрагдах хүрээ нэмэгдэж, идэвхтэй хөдөлгөөн, спортоор хичээллэх орчин нөхцөл сайжирна.

II үе шат: 2023-2027 онд үндэсний шигшээ багийн тамирчдын бэлтгэл сургуулилтыг шинжлэх ухаан, судалгаа шинжилгээний үндэслэлтэй хийснээр тив, дэлхий, олимпын түвшинд үзүүлэх амжилт нэмэгдэж,

төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хамтын ажиллагаа өргөжин, хүн амын тоо, байршилтай уялдуулан санхүүжилтийн эх үүсвэрийг төлөвлөн хэрэгжүүлнэ.

Дөрөв. Бодлогын зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

4.1. Биеийн тамир, спортыг хүн амын зөв амьдралын хэв маяг, эрүүл аж төрөх ёсны хэрэглээ, ажиллах чадварыг дээшлүүлэх хэрэглүүр болгох зорилтын хүрээнд:

4.1.1. биеийн тамирын хичээлийн хөтөлбөр, агуулгыг хүүхэд, залуучуудын бие бялдрын хөгжил, боловсролыг дээшлүүлэхэд чиглүүлэх, биеийн тамирын секц, дугуйланд тогтмол, тасралтгүй хамрагдан хичээллэх орчин, нөхцөлөөр хангах, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, сургуулиудыг спортын заал, талбай, хэрэглэлээр хангах, холбогдох стандартыг тогтоож хэрэгжүүлэх;

4.1.2. биеийн тамирыг бүх нийтийн хөдөлгөөн болгох, хүн амын бүлэг, нас, ажил, амьдралын онцлогт нийцсэн идэвхтэй хөдөлгөөн, спортоор хичээллэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, орчин бүрдүүлэх;

4.1.3. стандартад нийцсэн заал, талбай, дэд бүтцийг аймаг, нийслэл, бүсийн хэмжээнд төрөлжүүлэн барьж байгуулах, энэ чиглэлээр байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдээс гаргасан санал, санаачилгыг дэмжих;

4.1.4. ахмад настны дунд биеийн тамираар хичээллэх арга хэмжээг тогтмолжуулах, спортын хэрэглэлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх;

4.1.5. хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг биеийн тамир, спортоор хичээллэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжих;

4.1.6. биеийн тамир, спортын чиглэлд төрийн зарим чиг үүргийг гэрээний дагуу төрийн бус байгууллагад шилжүүлэн ажлын байр бий болгох, бүртгэл, мэдээллийг сайжруулах.

4.2. Үндэсний шигшээ багийн бүх түвшинд тамирчдын ур чадварыг ахиулах, тив, дэлхий, олимпод өрсөлдөхүйц чадварыг бий болгох спортын сургалт-дасгалжуулалт, тэмцээн, наадмын шаталсан тогтолцоог боловсронгуй болгох зорилтын хүрээнд:

4.2.1. хүүхэд, залуучуудын спортын авьяасыг илрүүлж, шилдэг тамирчдын залгамж халаа бэлтгэх шаталсан тогтолцоог боловсронгуй болгох, сургалт-дасгалжуулалтад дэмжлэг үзүүлэх;

4.2.2. төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгжийг дэмжиж, төрийн зарим чиг үүргийг шилжүүлэх, спортын клуб, холбоодыг чадавхжуулах;

4.2.3. спортын цол, зэрэг, урамшуулал олголтыг хариуцлага, ёс зүйтэй уялдуулах талаар холбогдох эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох;

4.2.4. олимп, тивийн наадам, дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээнд амжилттай оролцон медаль хүртсэн тамирчин, дасгалжуулагчдад олгох урамшууллын хэмжээг нэмэгдүүлэх;

4.2.5. биеийн тамир, спортын чиглэлээр ажиллаж байгаа ажилтан, арга зүйч, багш, дасгалжуулагчдыг гадаад, дотоодод бэлтгэх, мэргэшүүлэх сургалтын тогтолцоог бүрдүүлэх.

4.3. Спортын шинжлэх ухаан болон анагаах ухааны судалгаа, шинжилгээ, туршилтад суурилсан биеийн тамир, спортын үйл ажиллагааг хөгжүүлэх зорилтын хүрээнд:

4.3.1. биеийн тамир, спортын чиглэлээр мэргэжилтэн бэлтгэж байгаа их, дээд сургуулийн сургалтын хөтөлбөрийг олон улсын түвшинд хүргэж, төгсөгчдийн чанарыг дээшлүүлэх;

4.3.2. биеийн тамир, спортын мэргэжилтний төгсөлтийн дараахь сургалт, мэргэжил дээшлүүлэх тогтолцоог бий болгох;

4.3.3. төрийн захиалгаар гүйцэтгүүлэх спортын судалгаа, шинжилгээ, туршилтын ажлын чиглэлийг тодорхойлох, эрдэмтэн судлаач, их, дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллагын оролцоог хангах;

4.3.4. биеийн тамирын арга зүйч, дасгалжуулагчдын мөрдөх стандарт, жишиг хөтөлбөр боловсруулах ажлыг үргэлжлүүлж, хяналтын дэд тогтолцоог бүрдүүлэх;

4.3.5. спортын шинжлэх ухаан, эрдэм шинжилгээний төв байгуулах;

4.3.6. аймаг, нийслэлд төрөлжсөн сургалттай спортын дунд сургууль байгуулахыг дэмжих;

4.3.7. допингийн эсрэг үндэсний дүрмийг баталж, хэрэгжүүлэх.

4.4. Биеийн тамир, спортын салбарт зохистой түншлэл, салбар хоорондын хамтын ажиллагаанд тулгуурласан удирдлагын оновчтой тогтолцоог сайжруулах, санхүүжилтийн бодлогыг боловсронгуй болгох зорилтын хүрээнд:

4.4.1. гадаад, дотоодын болон олон улсын байгууллагын тусламж, дэмжлэг, төсөл, хөтөлбөрийн санхүүжилтийг биеийн тамир, спортын орчин нөхцөл, тоног төхөөрөмжийг сайжруулахад чиглүүлж, төсвийн бус санхүүжилт, хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх;

4.4.2. биеийн тамир, спортод тулгуурласан түншлэлийг өргөжүүлэх, дэмжигч аж ахуйн нэгж, байгууллагад татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт үзүүлэх замаар биеийн тамир, спортыг хөгжүүлэхэд оруулах хувь нэмрийг нэмэгдүүлэх;

4.4.3. биеийн тамир, спортын салбарын үйл ажиллагаанд хийх хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг боловсронгуй болгох, мэдээллийн нэгдсэн цахим сан бүрдүүлэн, удирдлагын тогтолцоог сайжруулах;

4.4.4. Спортыг дэмжих сангийн хөрөнгийг төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, байгууллага болон иргэдийг дэмжихэд түлхүү зарцуулах;

4.4.5. спортын клуб, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг магадлан итгэмжлэлд хамруулан эрх олгож, эрүүл мэндийн даатгалаар идэвхтэй хөдөлгөөн, спортоор хичээллэх үйлчилгээ авах иргэдийн тоог нэмэгдүүлэх.

Тав. Бодлогын үр нөлөө, түүнийг үнэлэх шалгуур үзүүлэлт

№	Бодлогын зорилт	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин 2019 он	Зорилтот түвшин	
					2023 он	2027 он
1.	Биеийн тамир, спортыг хүн амын зөв амьдралын хэв маяг, эрүүл аж төрөх ёсны хэрэглээ, ажиллах чадварыг дээшлүүлэх хэрэглүүр болгох	Нэг хүнд ногдох спортын заалны талбайн хэмжээ	м.кв	0.23	0.24	0.25
		Нэг хүнд ногдох гадаа спортын талбайн хэмжээ	м.кв	1.91	1.95	2
		Биеийн тамир, спортын арга хэмжээнд хамрагдаж байгаа хүн амын (давхардсан) тоо	хувь	43	46	48
		Бие бялдрын түвшин тогтоох сорилд хамрагдсан иргэдийн А, В үнэлгээтэй хүний тоо	хувь	4.8	5.8	7.0
2.	Үндэсний шигшээ багийн бүх түвшинд тамирчдын ур чадварыг ахиулах, олимп, тив, дэлхийд өрсөлдөхүйц чадварыг бий болгох спортын сургалт-дасгалжуулалт, тэмцээн, наадмын шаталсан тогтолцоог боловсронгуй болгох	Аймаг, дүүргийн өсвөр үеийн шигшээ багийн тамирчид, дасгалжуулагчдын тоо	тоо	1786	2093	2400
		Залуучуудын шигшээ багийн тамирчид, дасгалжуулагчдын тоо	тоо	182	227	273
		Насанд хүрэгчдийн шигшээ багийн тамирчид, дасгалжуулагчдын тоо	тоо	156	195	234
		Үндэсний шигшээ багийн бүрэлдэхүүнд багтсан багийн спортын төрлийн тоо	тоо	1	2	4
		Үндэсний шигшээ багийн тамирчдын дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээнээс авсан медалийн тоо	тоо	44	52	60

		Үндэсний шигшээ багийн тамирчдын тивийн наадмаас авсан медалийн тоо	тоо	63	86	108
		Үндэсний шигшээ багийн тамирчдын авсан олимпийн эрхийн тоо	тоо	94	113	133
		Үндэсний шигшээ багийн тамирчдын олимпийн наадмаас авсан медалийн тоо	тоо	9	15	22
3.	Спортын шинжлэх ухаан болон анагаах ухааны судалгаа, шинжилгээ, туршилтад суурилсан биеийн тамир, спортын үйл ажиллагааг хөгжүүлэх	Биеийн тамир, спортын чиглэлээр мэргэжилтэн бэлтгэж байгаа их, дээд сургуульд нэвтрүүлсэн олон улсын сургалтын хөтөлбөрийн тоо	тоо	0	10	64
		Төгсөлтийн дараахь сургалтад хамрагдаж, мэргэжил дээшлүүлсэн (эрх авсан) ажилтны тоо	тоо	0	100	300
		Төрийн захиалгаар эрдэм шинжилгээний байгууллагаас хэрэгжүүлсэн судалгааны ажлын тоо	тоо	3	5	8
4.	Биеийн тамир, спортын салбарт зохистой түншлэл, салбар хоорондын хамтын ажиллагаанд тулгуурласан удирдлагын оновчтой тогтолцоог сайжруулах, санхүүжилтийн бодлогыг боловсронгуй болгох	Сумдын биеийн тамир, спортын асуудал эрхэлсэн орон тооны ажилтны тоо	тоо	0	330	330

	Дүүргийн хороодод биеийн тамир, спортын асуудал эрхэлсэн орон тооны ажилтны тоо	тоо	0	0	147
	Төрийн байгууллагын ажил үйлчилгээг гэрээгээр гүйцэтгэсэн төрийн бус байгууллагын тоо	тоо	62	71	80
	Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт эдэлсэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын тоо	тоо	0	15	30
	Улсын төсвийн санхүүжилтийг газар зүйн байршил, хүн амын тоотой уялдуулж төлөвлөх эрх зүйн орчинг бүрдүүлж, норм, аргачлалыг боловсруулан хэрэгжүүлсэн байдал	хувь	0	0	100

Зургаа. Бодлогын хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ

6.1. Бодлогын хэрэгжилтийн явцын хяналт-шинжилгээ үнэлгээг биеийн тамир, спортын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хоёр жил тутамд, хөндлөнгийн үнэлгээг дөрвөн жил тутамд хийж дүнг Засгийн газарт танилцуулна.

6.2. Биеийн тамир, спортын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллага нь бодлогын хэрэгжилтэд хөндлөнгийн үнэлгээ хийлгэх ажлыг зохион байгуулж, шаардагдах зардлыг улсын болон орон нутгийн төсөвт тусгана.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2019 оны 4 дүгээр
сарын 17-ны өдөр

Дугаар 156

Улаанбаатар
хот

Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай

Жижиг, дунд үйлдвэрийн тухай хуулийн 10.1.1, 21.1-д заасныг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр”-ийг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг баталж, хэрэгжилтэд нь хяналт тавьж ажиллахыг Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд Ч.Улаанд даалгасугай.

3. Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх жил бүрийн үндсэн чиглэлд тусгаж, шаардагдах хөрөнгийг улс болон орон нутгийн төсөв, гадаадын зээл, тусламжид хамруулах замаар санхүүжүүлэх арга хэмжээ авахыг Сангийн сайд Ч.Хүрэлбаатар, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд Ч.Улаан болон аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт үүрэг болгосугай.

4. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Хөтөлбөр батлах тухай” Засгийн газрын 2014 оны 8 дугаар сарын 28-ны өдрийн 278 дугаар тогтоолыг хүчингүй болгосонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

У.ХҮРЭЛСҮХ

**ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН
ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД**

Ч.УЛААН

Засгийн газрын 2019 оны 156 дугаар
тогтоолын хавсралт

**ЖИЖИГ, ДУНД ҮЙЛДВЭРИЙГ ДЭМЖИХ
ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

Үндэсний статистикийн хорооны бизнес регистрийн санд

бүртгэлтэй аж ахуйн нэгжийн 77 хувь нь, нийт ажиллах хүчний 72 хувь нь жижиг, дунд үйлдвэрийн салбарт ажиллаж байна. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 17.8 хувь, экспортын 2.3 хувийг жижиг, дунд үйлдвэрийн салбарт үйлдвэрлэж байна.

Гэхдээ бизнесийн статистик тоон мэдээлэл зөрүүтэй, техник, технологийн мэдлэг хангалтгүй, шинжлэх ухааны байгууллага, их, дээд сургууль, хувийн хэвшлийн уялдаа холбоо тааруу байгаагаас үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээг амжилттай эрхлэх боломж хязгаарлагдмал байна. Цөөн тооны жижиг, дунд үйлдвэр чанар болон аюулгүй байдлын стандартыг хангаж, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байгаа боловч олон улсын болон бүс нутгийн зах зээлд өрсөлдөх чадвар сул байна.

Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамнаас жижиг, дунд үйлдвэрийн салбарт хийсэн ажиглалт судалгаа болон Монголбанкны “Жижиг, дунд үйлдвэрийн санхүүжилт байдлын судалгаа”-наас үзэхэд жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийн зүгээс төрийн үйлчилгээг сайжруулах, татварын таатай орчинг бүрдүүлэх, дотоодын үйлдвэрлэлийг хамгаалах, санхүүжилтийн тогтвортой эх үүсвэрийг бий болгох нь зүйтэй гэж үзсэн байна.

Цаашид жижиг, дунд үйлдвэрийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эрх зүй, санхүү, татварын таатай орчин бүрдүүлэх, олон нийтийн хэвлэл мэдээлэл болон бусад сурталчилгааны сувгаар амжилттай бизнесийн түүх, шилдэг туршлага, төрийн бодлогыг сурталчлан таниулах, Монгол Улсад хөгжиж эхэлж байгаа кластерын чадавхыг үнэлэх, зураглал, шинжилгээ хийх талаарх мэдээллийг цуглуулж, төрийн оролцоог тодорхойлох, жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчийн бараа бүтээгдэхүүнийг төрийн худалдан авалтаар дэмжих, нэр төрөл, хэмжээг нэмэгдүүлэх шаардлагатай байна.

Мөн хот суурин газрын төвлөрлийг сааруулах, жижиг, дунд үйлдвэрийг төрөлжүүлэн хөгжүүлж, иргэний бие даасан бүтээлч байдлыг дэмжих зорилгоор олон улсын сайн туршлага болох “Нэг суурин-Нэг бүтээгдэхүүн” аяныг өрнүүлэн импортыг орлох, экспортыг нэмэгдүүлэх брэнд бүтээгдэхүүнийг хөгжүүлэн, хөдөө орон нутагт шинэ ажлын байр бий болгож орон нутгийн хөгжлийг дэмжих нь зүйтэй байна.

“Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”-ын 2.2.1-д “Хүртээмжтэй өсөлт ба нийгмийн тэгш байдал”-ын зорилт 1-д

“Ядуурлын бүх төрлийг эцэс болгоно”, зорилт 2-т “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, зохистой хөдөлмөр, хувийн бизнес эрхлэх мэдлэг, ур чадвартай залуу үеийг төлөвшүүлж, ажилгүйдлийн түвшинг бууруулна”, Засгийн газрын 2016 оны 121 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний 2.48.3-т “Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих үндэсний хөтөлбөрийг шинэчлэн батлуулж, хэрэгжүүлэхэд нь дэмжлэг үзүүлэх”, “Жижиг, дунд үйлдвэрийн тухай хууль”-ийн 21.1-д “Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих хөтөлбөрийг жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага боловсруулж, зохих журмын дагуу Засгийн газарт оруулж батлуулна” гэж заасныг тус тус үндэслэн “Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр” (цаашид “хөтөлбөр” гэх)-ийг боловсрууллаа.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго

2.1. Жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчийг дэмжих замаар бүтээмжийг өсгөх, зах зээлд өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэн ажлын байр нэмэгдүүлэхэд хөтөлбөрийн зорилго оршино.

Гурав. Хөтөлбөрийн зорилт

3.1. Хөтөлбөрийн зорилгын хүрээнд дор дурдсан зорилтыг хэрэгжүүлнэ:

3.1.1. жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэх эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох;

3.1.2. санхүү, хөрөнгө оруулалтын бодлогыг сайжруулах замаар жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчдэд олгож буй зээлийн хүүг бууруулах, хугацааг уртасгах, санхүүгийн хөнгөлөлттэй нөхцөл бий болгон хүртээмжийг нэмэгдүүлэх;

3.1.3. зөвлөх үйлчилгээний салбарыг хөгжүүлэх;

3.1.4. инноваци болон байгальд ээлтэй техник, технологийг эрчимтэй нэвтрүүлэн, стандартын шаардлага хангасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, өрсөлдөх чадварыг сайжруулах;

3.1.5. жижиг, дунд үйлдвэрийн зах зээлийг өргөтгөх, борлуулалтад дэмжлэг үзүүлэх;

3.1.6. “Нэг суурин-Нэг бүтээгдэхүүн” аяныг зохион байгуулж, орон нутагт брэнд бүтээгдэхүүнийг бий болгох, жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчийн бие даасан, бүтээлч байдлыг нэмэгдүүлэх.

Дөрөв. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

4.1. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэх эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.1.1. жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчийн ангилал, дэмжлэгийг оновчтой болгох, дэмжигч байгууллагын эрх үүргийн талаарх эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох;

4.1.2. жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн хөнгөлөлттэй зээл, төсөлд хамрагдсан аж ахуйн нэгж, иргэдийн хариуцлагыг сайжруулах, зээлийн эргэн төлөлтийн эрсдэлийг бууруулах, хугацаа хэтэрсэн өглөг, авлага үүсгэхгүй байх талаар холбогдох журам, гэрээний нөхцөлийг сайжруулах;

4.1.3. жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчийн зээлийн эрсдэлийг бууруулах зорилгоор батлан даалт, даатгалын эрх зүйн орчинг сайжруулах;

4.1.4. лизингийн үйлчилгээ, батлан даалтын эрх зүйн орчинг шинэчлэн хөнгөлөлттэй зээл авах жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчийн тоог нэмэгдүүлэх;

4.1.5. инноваци, технологи нэвтрүүлэх, мэдлэг хуваалцах чиглэлээр төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд ажиллах эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох;

4.1.6. жижиг, дунд үйлдвэрийн менежментийн үйл ажиллагааг дэмжих, өрсөлдөх чадварыг бэхжүүлэх, гарааны бизнесийг хөгжүүлэхэд бодлогын дэмжлэг үзүүлэх;

4.1.7. шилдэг жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчийг шалгаруулж, урамшуулах зохицуулалтыг бий болгох;

4.1.8. жижиг, дунд үйлдвэрийн салбарын бүртгэл статистикийн мэдээллийг сайжруулах, мэдээллийн тогтолцоог бий болгох, олон улсын жишигт нийцүүлэх.

4.2. Санхүү, хөрөнгө оруулалтын бодлогыг сайжруулах замаар зээлийн хүүг бууруулах, хугацааг уртасгах, санхүүгийн хөнгөлөлттэй нөхцөл бий болгон хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.2.1. улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, зээл, тусламжийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх, зээлийн шинэ бүтээгдэхүүнийг бий болгон зээлийн хүү, хугацаа, олгох үйл ажиллагааг оновчтой болгох;

4.2.2. жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн зээлийн бүтээгдэхүүнийг төрөлжүүлэх замаар эрэлтэд нийцсэн зээлийн бүтээгдэхүүн бий болгон хөгжүүлэх;

4.2.3. арилжааны банкны зээлийн хүүг бууруулах чиглэлээр судалгаа хийж, холбогдох байгууллагатай хамтран ажиллах;

4.2.4. олон улсын сайн туршлагад нийцсэн, санхүүгийн байгууллагуудын шаардлагыг хангасан иргэд болон аж ахуйн нэгжийн мэдээллийг агуулсан зээлийн мэдээллийн сан байгуулахад дэмжлэг үзүүлэх;

4.2.5. санхүүжилтийн бусад эх үүсвэр, лизинг болон факторингын талаарх ойлголт, хэрэглээг нэмэгдүүлэх, экспортын чиглэлийн үйлдвэр эрхлэгчдэд зориулсан батлан даалт, даатгалыг нэвтрүүлэх;

4.2.6. хамтарсан болон хоршсон хөрөнгө оруулалтын ач холбогдлыг сурталчлах, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдад танилцуулан, хамтран ажиллах боломжийг нэмэгдүүлэх;

4.2.7. томоохон аж ахуйн нэгж, үйлдвэрийн нийгмийн хариуцлагын хүрээнд жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих санал санаачилгыг урамшуулах, дэмжих;

4.2.8. жижиг, дунд үйлдвэрийн салбарт олгож буй төрийн болон олон улсын байгууллагын зээл, тусламжийн санхүүжилтийг зүй зохистой, оновчтой болгох, уялдааг сайжруулах;

4.2.9. гадаад орнуудад суугаа дипломат төлөөлөгчийн газраар дамжуулан жижиг, дунд үйлдвэрлэлд шаардлагатай технологийн инновацийн талаарх мэдээлэл авах, худалдаа, хөрөнгө оруулалтын түнш олох арга хэмжээ зохион байгуулах;

4.2.10. жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангаас хөнгөлөлттэй зээл олгох салбар, тэргүүлэх чиглэлийг жил бүр тодорхойлон олон нийтэд зарлах;

4.2.11. эдийн засгийн тэргүүлэх зорилтот салбаруудад нийлүүлэлт, нэмүү өртгийн сүлжээний санхүүжилтийн загваруудыг нэвтрүүлэх.

4.3. Зөвлөх үйлчилгээний салбарыг хөгжүүлэх зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.3.1. дотоодын зөвлөх бэлтгэх тогтолцоог сайжруулах;

4.3.2. гарааны, бичил, жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчдэд зориулсан төрөлжсөн сургалт зохион байгуулах;

4.3.3. зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллагуудыг чадавхжуулах, тэдгээрийг бүртгэлжүүлэх;

4.3.4. жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчдэд менежмент, стратеги, мэдээллийн технологи, маркетинг, хүний нөөц, компанийн засаглал, санхүү, бүртгэл, татвар, аудит, байгаль орчин, чанарын удирдлагын тогтолцоо, хөрөнгө оруулалт, хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, инженерийн чиглэлээр зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх;

4.3.5. зөвлөх үйлчилгээний үр ашгийн талаар олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр таниулах;

4.3.6. бизнес инкубатор төвүүдийг байгуулах, тэдгээрийн хүний нөөцийн ур чадварыг дээшлүүлэх, үйл ажиллагааг дэмжих.

4.4. Инноваци болон байгальд ээлтэй техник, технологийг эрчимтэй нэвтрүүлэн, стандартын шаардлага хангасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, өрсөлдөх чадварыг сайжруулах зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.4.1. эрдэм шинжилгээний байгууллагын судалгаа шинжилгээний ажлыг салбарын бодлоготой уялдуулах;

4.4.2. үр ашигтай менежментийг нэвтрүүлэх замаар жижиг, дунд үйлдвэрт инновацийг дэмжих, урамшуулах;

4.4.3. олон улсын стандартыг хангасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, шинэ техник, технологи нутагшуулах;

4.4.4. шинэ техник, технологийн талаарх мэдээллийг цуглуулан технологи дамжуулах төвөөр дамжуулан нэвтрүүлэх;

4.4.5. инновацийн бүтээгдэхүүнийг сурталчлах, жижиг, дунд үйлдвэрт зориулсан шинэ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг танилцуулах арга хэмжээ зохион байгуулах;

4.4.6. шинэ бүтээгдэхүүн хөгжүүлэх болон гарааны бизнесийг дэмжиж инновацийг нэвтрүүлэхэд хамтран ажиллах;

4.4.7. техник, технологийн чиглэлээр үндэсний стандартыг боловсронгуй болгох, олон улсын дэвшилтэт стандартуудыг нутагшуулан нэвтрүүлэх;

4.4.8. их, дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллага, хувийн хэвшил, төрийн байгууллагуудын оролцоо бүхий кластерийг хөгжүүлэх.

4.5. Жижиг, дунд үйлдвэрийн зах зээлийг өргөтгөх, борлуулалтад дэмжлэг үзүүлэх зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.5.1. бараа, бүтээгдэхүүний шууд борлуулалтын цэгийн тоог нэмэгдүүлэх;

4.5.2. дотоодын болон олон улсын бизнесийн боломжийг судлахад дэмжлэг үзүүлэх, мэдээллээр хангах, цахим худалдааг хөгжүүлэх;

4.5.3. бараа бүтээгдэхүүний борлуулах маркетинг болон сурталчилгаа хийх мэдлэг, мэдээлэл олгох;

4.5.4. дотоодын болон олон улсын үзэсгэлэн, яармаг зохион байгуулах, олон улсын үзэсгэлэн худалдаа, бизнес уулзалтад оролцоход дэмжлэг үзүүлэх;

4.5.5. үндэсний бүтээн байгуулалтын томоохон төсөл хөтөлбөр, төрийн байгууллага, томоохон аж ахуйн нэгжүүдэд чанар стандартын шаардлага хангасан бараа, бүтээгдэхүүнийг ханган нийлүүлэх тогтолцоог хөгжүүлэх, хэрэглэгч, үйлдвэрлэгчийг холбох;

4.5.6. жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчийн зорилтот бүлэгт чиглэсэн хүний нөөцийн сургалтыг зохион байгуулах;

4.5.7. төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр худалдан авах чанар, стандартын шаардлага хангасан бараа бүтээгдэхүүний тоо, нэр төрлийг нэмэгдүүлэх;

4.5.8. жижиг, дунд үйлдвэрийн кластер байгуулах, нэгдэх санал санаачилгыг дэмжиж, кластерт бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж, иргэнд нэн тэргүүнд хөнгөлөлт олгох.

4.6. “Нэг суурин-Нэг бүтээгдэхүүн” аяныг зохион байгуулж, орон нутагт брэнд бүтээгдэхүүнийг бий болгох, жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчийн бие даасан, бүтээлч байдлыг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.6.1. орон нутгийн иргэний бие даасан, бүтээлч байдлыг дэмжих зорилгоор “Нэг суурин-Нэг бүтээгдэхүүн” аяныг өрнүүлэх, сум бүрт аяныг удирдан зохион байгуулах хүний нөөцийг бэлтгэх;

4.6.2. “Нэг суурин-Нэг бүтээгдэхүүн” аяныг зохион байгуулах тогтолцоог сайжруулах, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлээр хэрэгжүүлэх;

4.6.3. орон нутгийн жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчдийн бие даасан, бүтээлч байдлыг дэмжиж, өрсөлдөх чадварыг сайжруулан шинэ ажлын байр бий болгох;

4.6.4. аяны хүрээнд брэнд бүтээгдэхүүнийг бий болгох, тодорхойлох, хөгжүүлэх чиглэлээр их дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллага, төр-хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг сайжруулах;

4.6.5. орон нутгийн засаг захиргаа брэнд бүтээгдэхүүн бий болгох хувийн хэвшлийн санал санаачилгыг дэмжиж, санхүүгийн болон санхүүгийн бус аргаар дэмжих;

4.6.6. барааны тэмдэг, газарзүйн заалттай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, нэр төрлийг олшруулах.

Тав. Хөтөлбөрийн үр дүн

5.1. Татвар, хөнгөлөлттэй зээл, зээлийн батлан даалт, лизинг, даатгалын үйлчилгээнд хамрагдсан жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчийн тоо нэмэгдсэн байна.

5.2. Хөтөлбөрт хамрагдсан аж ахуйн нэгжийн бие даасан байдал, өрсөлдөх чадвар сайжирна.

5.3. Ханган нийлүүлэх бодлого хэрэгжсэнээр боловсруулах үйлдвэрийн тоо, бараа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хэмжээ нэмэгдэнэ.

5.4. Орон нутагт жижиг, дунд үйлдвэр хөгжин ажлын байр шинээр нэмэгдэнэ.

5.5. Иргэд аж ахуйн нэгж байгуулан бусдад ажлын байр бий болгох хандлага нэмэгдэнэ.

5.6. Дотоодын үйлдвэрээс худалдан авах төрийн байгууллагын худалдан авалт нэмэгдэнэ.

Зургаа. Хөтөлбөрийн хугацаа, шалгуур үзүүлэлт

6.1. Хөтөлбөрийг 4 жилийн хугацаатай 2 үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ:

6.1.1. Нэгдүгээр үе шат: 2019-2020 он,

6.1.2. Хоёрдугаар үе шат: 2021-2022 он.

6.2. Хөтөлбөрийн үр дүнг дараахь шалгуур үзүүлэлтээр тодорхойлно:

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин 2018 он	Зорилтот түвшин 2020 он	Зорилтот түвшин 2022 он
1.	Идэвхтэй үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа жижиг, дунд үйлдвэр	тоо	62,330	64,900	67,600
2.	Жижиг, дунд үйлдвэрийн салбарын ажилтан (шинээр бий болгох ажлын байр)	тоо	3360	16,500	32,900
3.	Инкубатор, дэмжих төвд хамрагдсан жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгч	тоо	200	260	280
4.	Сургалт, семинарт хамрагдсан жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгч	тоо	9,527	10,400	11,600
5.	Жижиг, дунд үйлдвэрийн экспортод эзлэх хувь	хувь	2.3	3.5	5.3
6.	Брэнд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ (орон нутагт бий болсон)	тоо	6	15	30
7.	Инноваци болон байгальд ээлтэй дэвшилтэт техник, технологи шинээр нэвтрүүлсэн аж ахуйн нэгж	хувь	0	5	20
8.	Нэвтрүүлсэн олон улсын стандарт	тоо	42	50	60

Долоо. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх санхүүжилтийн эх үүсвэр

7.1 Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дараахь санхүүгийн эх үүсвэрийг ашиглана:

7.1.1. улсын болон орон нутгийн төсөв;

7.1.2. олон улсын байгууллага, гадаадын зээл, тусламж;

7.1.3. гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалт;

7.1.4. Засгийн газрын тусгай сангийн хөрөнгө;

7.1.5. хувийн хэвшил болон бусад эх үүсвэр.

Найм. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хийх хяналт,
шинжилгээ үнэлгээ

8.1 Жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд жил бүр хяналт-шинжилгээ үнэлгээ хийж, шаардлагатай бол хөндлөнгийн үнэлгээ хийлгэх ажлыг зохион байгуулна.

8.2. Жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хөтөлбөрийн 9.1-д заасан хяналт-шинжилгээ үнэлгээний дүнг жил бүрийн I улиралд багтаан Засгийн газарт танилцуулна.

8.3. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцад хийсэн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний дүгнэлт, зөвлөмжид үндэслэн хөтөлбөрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, шалгуур үзүүлэлтэд холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2019 оны 4 дүгээр
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 159

Улаанбаатар
хот

Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай

Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030 бодлогын баримт бичгийн 2.2.1-д заасан зорилтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 10.3-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр”-ийг 1 дүгээр хавсралт, “Ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах үндэсний зөвлөл”-ийн бүрэлдэхүүнийг Засгийн газрын 2017 оны 1 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 27 дугаар тогтоолын 26 дугаар хавсралт болгон 2 дугаар хавсралт ёсоор тус тус баталсугай.

2. Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг баталж, хэрэгжилтэд нь хяналт тавьж ажиллахыг Ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах үндэсний зөвлөл (С.Чинзориг)-д даалгасугай.

3. Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангах хүрээнд холбогдох хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шийдвэрийн төслийг боловсруулж, Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлэх болон бусад шаардлагатай арга хэмжээ авч ажиллахыг холбогдох сайд нарт үүрэг болгосугай.

4. Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх жил бүрийн үндсэн чиглэлд тусгаж, шаардагдах зардлыг улсын болон орон нутгийн төсөв, олон улсын байгууллага, хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх замаар санхүүжүүлэхийг Сангийн сайд Ч.Хүрэлбаатар, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд С.Чинзориг, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт тус тус даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

У.ХҮРЭЛСҮХ

**ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН
ХАМГААЛЛЫН САЙД**

С.ЧИНЗОРИГ

Засгийн газрын 2019 оны 159 дүгээр
тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

**АЖИЛГҮЙДЭЛ, ЯДУУРЛЫГ БУУРУУЛАХ
ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

Монгол Улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал 2030, Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Гурван тулгуурт хөгжлийн бодлогын баримт бичигт тусгагдсан ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах зорилтууд нь Ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр (цаашид “Хөтөлбөр” гэх)-ийг боловсруулах үндэслэл болно.

Монгол Улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал 2030-д тусгагдсан “Ядуурлын бүх төрлийг эцэс болгоно”, “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, зохистой хөдөлмөр, хувийн бизнес эрхлэх мэдлэг, ур чадвартай залуу үеийг төлөвшүүлж, ажилгүйдлийн түвшинг бууруулна” гэсэн зорилтууд, Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан “Гэр бүлийг дэмжин тэтгэх, иргэн бүр эрүүл, боловсролтой, ажилтай, орлоготой байх нөхцөл бүрдүүлэхэд бүх талаар анхаарч, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулан, хүн амын дундаж орлоготой хэсгийг нэмэгдүүлж, иргэдийнхээ амьжиргааг сайжруулах” гэсэн зорилтууд, Гурван тулгуурт хөгжлийн бодлогод дэвшүүлсэн 22-27 дугаар зорилтууд ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулахад чиглэж байна.

Монгол Улсад сүүлийн жилүүдэд ядуурлын түвшин нэмэгдэх хандлагатай байгаа нь Үндэсний статистикийн хорооноос хийсэн судалгааны дүнгээс харагдаж байгаа бөгөөд ядуурлын түвшин 2014 онд 21.6 хувь байсан бол 2016 онд 29.6 хувь болж, 8 пунктээр өссөн байна.

Ядуурлын түвшингээс дээгүүр орлоготой байгаа иргэдийн нэг хүнд ногдох сарын дундаж хэрэглээ дунджаар 290,0 мянган төгрөг, уг шугамнаас доогуур орлоготой байгаа иргэдэд 108,0 мянган төгрөг байна. Ядуурлын түвшингээс доош буюу сард 146,0 мянган төгрөгөөс бага хэрэглээний зардалтай иргэдийн тоо 634 мянгаас 907.5 мянга болж нэмэгдсэн байна.

Иргэдийн хэрэглээ буурч, ядуурал нэмэгдэхэд нөлөөлж байгаа хүчин зүйлсийн нэг болох хөдөлмөр эрхлэлтийн байдлыг авч үзэхэд 2014-2017 онд ажиллах хүчний оролцооны түвшин 62.1-ээс 61.1 хувь, хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин 57.2-оос 55.8 хувь болж буурч, ажилгүйдлийн түвшин 7.9-өөс 8.8 хувь болж нэмэгджээ. 2018 оны IV улирлын байдлаар ажилгүйдлийн түвшин 6.9 хувь болж буурсан ч нийт ажилгүй иргэдийн тоонд төдийлөн өөрчлөлт орохгүй байна.

Ядуурлын шалтгаан нь иргэдийн мэдлэг, боловсрол, ур чадвар, хөдөлмөрийн хандлагын дутагдалтай байдал, эрүүл мэнд, амьдралын нөхцөл боломж муу зэрэг олон шалтгаанаас үүдэлтэй байгааг харгалзан ядуурлын түвшингээс доогуур орлоготой өрх, иргэдийн амьжиргааны нөхцөл байдал, эрэлт хэрэгцээ, чадавх боломжид тохирсон ажилгүйдлийг бууруулах, ядуурлаас гаргахад чиглэсэн бодлогыг хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Хоёр. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зарчим

2.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дараахь зарчмыг баримтална:

2.1.1 эдийн засаг, нийгмийн хөгжил, төсөв, хөрөнгө оруулалт, татвар, зээлийн болон бүс орон нутаг, салбарын бодлогуудтай уялдсан байх;

2.1.2. нөөц бололцоонд тулгуурласан, судалгаа шинжилгээнд үндэслэсэн байх;

2.1.3. иргэдийн хөдөлмөрлөх тэгш эрх, адил боломж, олон нийтийн оролцоог хангасан байх;

2.1.4. төрийн болон хувийн хэвшлийн түншлэлийг дэмжих;

2.1.5. хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал, боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээ нь хүн амын эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн, хүртээмжтэй, чанартай, нээлттэй, ил тод байх.

Гурав. Хөтөлбөрийн зорилго

3.1. Хөтөлбөрийн зорилго нь Монгол Улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал 2030, Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Гурван тулгуурт хөгжлийн бодлогын баримт бичигт тусгагдсан ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах зорилтуудыг хангах хүрээнд салбар дундын уялдаатай бодлого, үйл ажиллагааг дэмжиж, зорилтот бүлэг, ядуурлын түвшин өндөр бүс нутаг, аймгуудын иргэдэд чиглэсэн нийгмийн халамжийн бодлого хэрэгжүүлэх, ажлын байрыг хадгалах, шинээр ажлын байр бий болгох замаар иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, тэднийг ажилтай, орлоготой болгох, төр хувийн хэвшлийн түншлэл, хамтын ажиллагааг хөгжүүлж, эдийн засгийн үр өгөөжийг зөв, хүртээмжтэй ашиглан зохион байгуулалттайгаар ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулахад оршино.

Дөрөв. Хөтөлбөрийн зорилт

4.1. Хөтөлбөрийн зорилгын хүрээнд дараахь зорилтуудыг хэрэгжүүлнэ:

4.1.1. эдийн засгийн өсөлтийг дэмжиж, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах;

4.1.2. экспортын баримжаатай болон бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг зохион байгуулалттайгаар дэмжиж, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах;

4.1.3. эдийн засгийн тэргүүлэх салбаруудын дэмжлэгтэйгээр ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах;

4.1.4. төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг дэмжиж, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах;

4.1.5. хүний хөгжил, нийгмийн хамгааллын бодлогоор ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах.

Тав. Хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

5.1. Эдийн засгийн өсөлтийг дэмжиж, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

5.1.1. эдийн засгийн хүртээмжтэй, оролцоотой, шударга тогтолцоог бий болгож, салбар хоорондын бодлогын уялдааг хангах;

5.1.2. бүс нутаг, хөрш орнуудтай эдийн засгийн интеграцид нэгдэх замаар гадаад худалдааны шинэчлэл хийж, үндэсний үйлдвэрлэлийг дэмжих худалдааны сүлжээг бий болгох;

5.1.3. эдийн засгийн өсөлтийг дэмжсэн нэгдсэн тээвэр, логистик, дэд бүтцийг хөгжүүлж, иргэдийн ажиллаж амьдрах таатай орчинг бүрдүүлэх;

5.1.4. санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах, төсөв, мөнгөний бодлогыг оновчтой хослуулах замаар инфляцийг зорилтот түвшинд байлгах;

5.1.5. зээлийн хүүг бууруулах, санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгож, хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх;

5.1.6. татварын орчныг шинэчлэх замаар хөрөнгө оруулалтыг дэмжиж, эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийг хангах;

5.1.7. хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтэд нийцсэн ажиллах хүчин бэлтгэж, хөдөлмөрийн нөөцийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэх;

5.1.8. төсөв, мөнгөний бодлогоор ажлын байрны шингээлт ихтэй эдийн засгийн салбарыг дэмжиж, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх;

5.1.9. хүн ам төвлөрсөн хот суурин газрын ажилгүй иргэнийг ажлын байраар хангасан аж ахуйн нэгж, байгууллагад эдийн засгийн болон санхүүгийн дэмжлэг, хөнгөлөлт, урамшуулал үзүүлэх.

5.2. Экспортын баримжаатай болон бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг зохион байгуулалттайгаар дэмжиж, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

5.2.1. үндэсний экспортлогч томоохон компаниудад орон нутгаас түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг тогтвортой бэлтгэн нийлүүлэх сүлжээ, тогтолцоог бий болгож, үйл ажиллагааг нь эдийн засгийн болон санхүүгийн дэмжлэг, хөнгөлөлт, урамшууллын бодлогоор дэмжих;

5.2.2. хүнсний үйлдвэрлэлийн түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг бэлтгэн нийлүүлэх, үйлдвэрлэх загвар төслүүдийг орон нутгийн онцлогт тулгуурлан хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх (сүү, сүүн бүтээгдэхүүн боловсруулах, мал нядлах, мах, махан бүтээгдэхүүн, дайвар бүтээгдэхүүн боловсруулах, загасны аж ахуй, зөгийн аж ахуй, төмс, хүнсний ногоо тарих, хадгалах, боловсруулах, хүлэмжийн аж ахуй, жимс, жимсгэнэ боловсруулах, үр тарианы аж ахуй, талх, нарийн боовны цех, цэвэр ус үйлдвэрлэх, ургамлын цай үйлдвэрлэх болон бусад);

5.2.3. хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийн түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг бэлтгэн нийлүүлэх, үйлдвэрлэх загвар төслүүдийг орон нутгийн онцлогт тулгуурлан хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх (арьс ширний анхан шатны тордолтын цех, арьс ширэн жижиг эдлэлийн цех, ноос, ноолуур бэлтгэн нийлүүлэх, яс боловсруулах цех, сүлжмэлийн цех, эсгий, эсгий эдлэлийн цех, оёдлын цех, мод, модон эдлэлийн цех, ойн хаягдал түүхий эд боловсруулах цех, модны үрсэлгээ, суулгацын аж ахуй, техник, тоног төхөөрөмжийн үйлчилгээний цех, мал бордох болон бусад);

5.2.4. хөтөлбөрийн 5.2.2, 5.2.3-т заасан төслүүдийг бизнесийн загвар төлөвлөгөө, зураг төсвийн дагуу зохион байгуулж, хэрэгжүүлэх;

5.2.5. барилгажуулах, орон сууц барих төсөл хэрэгжүүлж, ядуурлын түвшингээс доогуур болон ойролцоо байгаа иргэдийг аюулгүй, ая тухтай орон сууцтай болоход дэмжлэг үзүүлэх (монгол гэр төсөл, түрээсийн орон сууц төсөл, үйлдвэрлэл үйлчилгээний барилга барих төсөл, инженерийн шугам сүлжээ барих төсөл, барилгын модон эдлэл, мужааны цех болон бусад).

5.3. Эдийн засгийн салбаруудын дэмжлэгтэйгээр ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

5.3.1. малчид, ногоочдын аж ахуй эрхлэх газрыг хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр олгох;

5.3.2. аймаг, сумдын нөхөрлөл, хоршоо, иргэд гэр бүлээрээ ба хувиараа бизнес эрхлэхийг санхүүгийн болон зах зээлтэй холбох, өртгийн сүлжээний кластер байгуулах энэхүү хөтөлбөрийн зохион байгуулалттай ажлын байр бий болгох төслүүдийг улс, аймгийн бэлтгэн нийлүүлэлтийн сүлжээнд холбох;

5.3.3. үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг шууд худалдаалах төвийг сумдад байгуулж, борлуулалтын сүлжээ бий болгох;

5.3.4. жижиг, дунд үйлдвэр, аж ахуйн нэгжүүдийг дэмжих нийтийн өмчийн хадгалалт борлуулалтын цогцолбор байгуулах;

5.3.5. хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэр, барилгын салбарын бага, дунд, эцсийн шатны боловсруулалт хийсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх төслүүдийг хэрэгжүүлэх;

5.3.6. хоршоонд гишүүнээр элсэн ажиллах хүсэлтэй ажилгүй, ядуу өрх, иргэдийн саналыг нэгтгэн бүртгэж, зуучлах үйл ажиллагааг зохион байгуулах;

5.3.7. ядуурал, ажилгүйдлийн мэдрэмжтэй төсөв зохиох арга зүйн сургалт зохион байгуулах;

5.3.8. аялал жуулчлалын дэд бүтэц, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлж, тухайн бүс, орон нутгийн байгаль, нийгэм, эдийн засгийн онцлог, орон нутгийн иргэдэд түшиглэсэн соёлын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэн, малчид, хөдөөгийн ядуу өрхийн ногоон үйлдвэрлэл эрхлэх

ур чадварыг дээшлүүлэх, ажлын байр, иргэдийн орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх;

5.3.9. байгаль хамгаалах ажилд орон нутгийн иргэдийн оролцоог хангаж, ногоон ажил эрхлэлтийг дэмжин тодорхой эрхэлсэн ажилгүй, бага орлоготой иргэдийн оролцоотой байгалийн нөөцийн менежментийн нөхөрлөл байгуулахад дэмжлэг үзүүлэх;

5.3.10. хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих арга хэмжээг байгаль хамгаалах хоршоо, нөхөрлөл, аж ахуйн нэгжийг дэмжих үйл ажиллагаатай холбох;

5.3.11. компанийн нийгмийн хариуцлагын хүрээнд уул уурхайн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг томоохон үйлдвэр дагасан жижиг, дунд үйлдвэрийн аж ахуйн нэгжийн хөгжлийг дэмжиж, төрөлжсөн кластераар дамжуулан орон нутгийн иргэдийг ажлын байраар хангах;

5.3.12. нөхөрлөл, хоршоо, аж ахуйн нэгжид орон нутгийн түгээмэл тархацтай ашигт малтмал, байгалийн дагалдах түүхий эдийг ашиглах хязгаарлагдмал эрхийг зохион байгуулалттай олгох, байгалийн нөөц баялгийг байгаль, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл багатай ашиглах, уул уурхайн нөхөн сэргээлт, байгаль хамгааллын ажилд орон нутгийн иргэд, нөхөрлөл, аж ахуйн нэгжийг оролцуулж, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх;

5.3.13. экспортын тасралтгүй, найдвартай үйл ажиллагааг хангах, тээвэр, логистикийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх;

5.3.14. хот төлөвлөлт, газар зохион байгуулалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлэх.

5.4. Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг дэмжиж ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

5.4.1. төрийн нийгмийн хариуцлагын хүрээнд өрхийн аж ахуй, нөхөрлөл, хоршоо, үндэсний үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүнийг төрийн худалдан авалтаар дэмжих, төрийн үйлчилгээний ажилд ажилгүй, бага орлоготой, ядуурлын түвшингээс доогуур хэрэглээтэй өрхийн гишүүнийг зуучлах ажлыг зохион байгуулах;

5.4.2. компанийн нийгмийн хариуцлагын хүрээнд аж ахуйн нэгжүүд ажилгүй, бага орлоготой, ядуурлын түвшингээс доогуур хэрэглээтэй өрхийн гишүүнийг ажлын байраар хангах, ажилчдын цалин урамшууллыг өрхийн амьжиргааг хангах түвшинд хүргэх;

5.4.3. хоршооны хариуцлагын хүрээнд хоршооллын хөгжлийн туршилтын хөтөлбөр хэрэгжүүлж, ажилгүй, бага орлоготой иргэдийг хоршооны гишүүнээр элсүүлж, хөдөлмөр эрхлэх үйл ажиллагаанд татан оролцуулах;

5.4.4. төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн гэрээний хэрэгжилтийг урамшуулах системийг хэрэгжүүлэх (зээлийг бодлогоор дэмжих, төрийн худалдан авалтад давуу эрх олгох, хөгжлийн санхүүжилтэд хамруулах, олон нийтэд сурталчлах, нийгмийн хариуцлагатай хоршоо, компанийн өргөмжлөл олгох зэрэг урамшуулал);

5.4.5. нийгмийн хариуцлага өндөр, шилдэг төрийн болон хувийн байгууллага, аж ахуйн нэгжийг олон нийтэд сурталчлан алдаршуулах.

5.5. Хүний хөгжил, нийгмийн хамгааллын бодлогоор ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

5.5.1. ядуу өрхийн багаас доош боловсролтой, ажил эрхлээгүй өрхийн тэргүүлэгч, насанд хүрсэн гишүүдийг мэргэжилтэй ажилтан бодлогын хүрээнд мэргэжил эзэмшүүлэх, ур чадварыг ахиулах сургалтад хамруулах;

5.5.2. ядуу өрхийн хүүхдийг цэцэрлэг, сургуульд бүрэн хамрагдах, боловсролтой болох боломжоор хангах, мэргэжлийн, дипломын сургалтын тэтгэлэгт хамруулах замаар ядуурлаас ангид боловсролтой, мэдлэгтэй монгол хүнийг бэлтгэхэд анхаарах;

5.5.3. ядуу өрхийн сургуулийн бага ангийн хүүхдийн ном, сурах бичгийн түрээсийн тогтолцоо, эргэлтийн сан бүрдүүлэх ажлыг зохион байгуулах, хүүхдийн дүрэмт хувцасны үнийн хөнгөлөлт үзүүлэх, дотуур байранд амьдрах хоол, унааны зардлын тодорхой хувийг улсаас төлөх;

5.5.4. өрхийн гишүүдийг боловсролын үйлчилгээнд хамруулахад холбон зуучлах;

5.5.5. ядуу өрх, иргэдэд хүргэх эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг сайжруулах зорилгоор жилд нэг удаа эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлгийн үзлэгт үнэ төлбөргүй хамруулах, алслагдсан орон нутагт явуулын эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх;

5.5.6. ядуу өрхийн хүүхдийн эрх, эрүүл мэндийг бүх шатанд хамгаалах, бага наснаас эрүүл амьдрах зан үйлд төлөвшүүлэх, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх мэдлэгийг дээшлүүлэх арга хэмжээ зохион байгуулах;

5.5.7. ядуурлын түвшингээс доогуур хэрэглээ, орлоготой өрх, иргэний хөдөлмөрийн насны гишүүдийн эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийг нь төрөөс хариуцах, эрүүл мэндийн үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд шаардлагатай тусламж, үйлчилгээнд хамруулах;

5.5.8. олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээний бусад төрөл, эрүүл мэнд зэрэг шаардлагатай нийгмийн үйлчилгээнд хамруулахад холбон зуучлах;

5.5.9. өвчлөлтөөс болон донтолтоос хамааралтай ядууралд өртсөн иргэдийг оношилгоо, эмчилгээнд хамруулах, нийгэмшүүлэх, эрүүл мэндийн үндэсний хөтөлбөрүүдэд хамрагдахад дэмжлэг үзүүлэх;

5.5.10. ядуурлын түвшингийн хамгийн доогуур хэрэглээтэй нэн ядуу иргэдэд нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээг хүртээмжтэй хүргэж, туйлын ядуурлыг бууруулах;

5.5.11. ядуурлын түвшингээс доогуур хэрэглээтэй өрх, иргэдийн эрэлт хэрэгцээ, чадавх, нөхцөл боломжийг нь тодорхойлж, амьжиргааг нь дээшлүүлэх хөгжлийн төлөвлөгөөг өрх бүрд боловсруулж, тэдэнд шаардлагатай хөдөлмөр, нийгмийн халамжийн болон бусад нийгмийн үйлчилгээнд хамруулах;

5.5.12. нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамрагддаг хөдөлмөр эрхлэх чадвартай иргэдийг хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих арга хэмжээнд хамрагдах, ажил эрхлэх нөхцөлт халамжийн тэтгэмж, хүнс тэжээлийн дэмжлэг, урамшуулал олгох тогтолцоог бий болгох;

5.5.13. ядуурлын түвшингээс дээгүүр хэрэглээтэй боловч ядууралд өртөх эрсдэлтэй хүн амыг ажилд зуучлах, ажлын байрыг нь хадгалах, ур чадварт тулгуурласан үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх, жижиг зээл олгох, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааг цогц байдлаар хэрэгжүүлэх;

5.5.14. аймаг, сум, хороо, багийн нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд ядуу өрх бүрийн амьжиргааг дээшлүүлэх, тэднийг хөгжүүлэх, хамгаалахад чиглэсэн үйл ажиллагааг олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээний хүрээнд зохион байгуулах;

5.5.15. ядуурлын түвшингээс доогуур болон ойролцоо хэрэглээтэй өрхийн сургуулийн насны хүүхдэд дүрэмт хувцасны үнийн хөнгөлөлт үзүүлэх;

5.5.16. ядуурлын түвшингээс доогуур хэрэглээтэй ядуу иргэн, өрхөд сарын өрхийн хэрэглээний ядуурлын түвшин хүртэлх нэмэлт тэтгэмжийг төрөөс нөхөн олгох, хөдөлмөрийн насны гишүүдийн эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийг нь төрөөс хариуцах;

5.5.17. орон нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран өрхийн болон хувиараа үйлдвэрлэл үйлчилгээ эрхлэгчдийг нийгмийн даатгалд заавал даатгуулах чиглэлээр сургалт сурталчилгаа хийх, бараа, бүтээгдэхүүнийг борлуулахад дэмжлэг үзүүлэх, үйл ажиллагаагаа өргөжүүлэх чиглэлээр жижиг зээл, санхүүгийн тусламжид хамруулах.

Зургаа. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үе шат

6.1. Хөтөлбөрийг 2 үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ:

6.1.1. I үе шат: 2019-2021 он хүртэл;

6.1.2. II үе шат: 2022-2024 он хүртэл.

Долоо. Хөтөлбөрийн үр дүн

7.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр дараахь үр дүнд хүрнэ:

7.1.1. зорилтот бүлгийн ядуу өрх, иргэдийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн, орон нутгийн онцлогт тохирсон үйлдвэрлэл, нөхөрлөл, хоршоо, бүтээн байгуулалтын төсөл хөтөлбөрүүдийг боловсруулж хэрэгжүүлсэн байна;

7.1.2. ядуурлын түвшин өндөр бүс орон нутаг үйлдвэрлэлийн төслүүд хэрэгжүүлэх замаар иргэдэд шинээр ажлын байр бий болгосон байна;

7.1.3. хөтөлбөрт хамрагдсан ядуурлын түвшингээс доогуур орлоготой өрх, иргэдийн орлого нэмэгдэж, ядуурлаас гарсан байна;

7.1.4. хөдөлмөр эрхлэлт, ажлын байр нэмэгдүүлэх болон үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх чиглэлээр гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтын хэмжээ нэмэгдсэн байна;

7.1.5. ядуурлын түвшингээс доогуур орлоготой ядуу өрх, иргэний хэрэгцээ, нөхцөл байдалд тулгуурлан нөхцөлт нийгмийн хамгааллын тусламж дэмжлэгийг хүргэсэн байна.

Найм. Хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлт

8.1. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн үр дүнгийн шалгуур үзүүлэлт

№	Зорилт	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин* 2018	Хүрэх түвшин* 2019-2021	Хүрэх түвшин* 2021-2024	Мэдээллийн эх үүсвэр
Зорилт 1							
1.	Нэг хүнд ногдох үндэсний орлого	Үндэсний нийт орлогыг нийт хүн амын тоонд хуваасан мөнгөн дүн	ам.дол	3771.0	4000.0	4500	Үндэсний статистикийн хороо. Үндэсний тооцооллын эмхэтгэл

2.	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	Хөдөлмөрийн насны ажил эрхэлж байгаа хүн амын хувь	хувь	57.8	60	63	Үндэсний статистикийн хороо. Ажиллах хүчний судалгаа
3.	Ядуурлын түвшин	Үндэсний жишсэн дундаж орлого (хэрэглээгээр тооцсон ядуурлын шугамаас доогуур орлого) хэрэглээтэй өрх, гэр бүлд амьдарч байгаа иргэдийн хувь	хувь	29.6	25.6	20.0	Үндэсний статистикийн хороо. Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгаа
Зорилт 2							
1.	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын хөдөлмөрийн насны хүн амд эзлэх хувийн жин	хувь	61.9	63.0	65.0	Үндэсний статистикийн хороо. Ажиллах хүчний судалгаа
2.	Бизнес эрхлэлтийн үзүүлэлт	Өрхийн аж ахуй эрхлэх боломжтой болсон малчин өрхийн эзлэх хувь	хувь	56	60	65	Үндэсний статистикийн хороо. Хөдөлмөр эрхлэлтийн статистик
3.	Шинээр бий болсон ажлын байрны тоо	Үйлдвэр-лэлийн төслүүд хэрэгжүүлэх хүрээнд шинээр бий болсон ажлын байрны тоо	тоо	-	4500	10000	ХНХЯ, Ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр
Зорилт 3							
1.	Үйлчил-гээний салбарын ажил эрхлэлтийн түвшин	Үйлчилгээний ажил эрхэлж байгаа иргэдийн эзлэх хувийн жин	хувь	52.3	55.0	58.0	Үндэсний статистикийн хороо. Ажиллах хүчний судалгаа

Зорилт 4

1.	Хоршооны үзүүлэлт	Боловсруулах үйлдвэр, барилга, үйлчилгээ эрхэлж байгаа хоршооны эзлэх хувь	хувь	46	50	55	ХХААХҮЯ, Хоршоог хөгжүүлэх нийгмийн хэмжээний хөтөлбөр
----	-------------------	--	------	----	----	----	--

Зорилт 5

1.	Эрүүл мэндийн харьцангуй үзүүлэлт	Амбулаторийн нийт үзлэгт урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь	хувь	31.7	35.0	40.0	Эрүүл мэндийн үзүүлэлт, Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв
2.	Суурь болон мэргэжлийн боловсролд хамрагдал-тын түвшин	Бүрэн дунд болон мэргэжлийн сургалтад хамрагдсан суралцагчдын эзлэх хувь	хувь	90.1	92.0	93.0	Үндэсний статистикийн хороо. Боловсролын статистик
3	Улсын мөнгөн шилжүүлэг, тусламж, дэмжлэг	Нийгмийн халамжийн хөнгөлөлт, нөхцөлт мөнгөн тусламжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүн амын эзлэх хувь	хувь	37.7	36.0	35.0	Үндэсний статистикийн хороо. Нийгэм, эдийн засгийн судалгаа

Ес. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх санхүүжилтийн эх үүсвэр

9.1. Хөтөлбөрийн санхүүжилт нь дараахь эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

- 9.1.1. улсын болон орон нутгийн төсөв;
- 9.1.2. олон улсын төсөл, хөтөлбөрийн санхүүжилт;
- 9.1.3. олон улсын хандив, зээл, тусламж;
- 9.1.4. гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалт;
- 9.1.5. дотоодын аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын хандив, зээл, тусламж;

- 9.1.6. Засгийн газрын холбогдох тусгай сангууд;
- 9.1.7. бусад эх үүсвэр.

Арав. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хийх
хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ

10.1. Төрийн захиргааны байгууллага хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд жил бүр хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, шаардлагатай бол хөндлөнгийн үнэлгээ хийлгэх ажлыг зохион байгуулна.

10.2. Төрийн захиргааны байгууллага хөтөлбөрийн 10.1-д заасан хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний дүнг жил бүрийн 1 дүгээр улиралд багтаан Засгийн газарт танилцуулна.

10.3. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцад хийсэн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний дүгнэлтэд үндэслэн хөтөлбөрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, шалгуур үзүүлэлтэд холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болно.

Засгийн газрын 2019 оны 159 дүгээр
тогтоолын 2 дугаар хавсралт

АЖИЛГҮЙДЭЛ, ЯДУУРЛЫГ БУУРУУЛАХ ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН БҮРЭЛДЭХҮҮН

Дарга	-Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд
Гишүүд:	-Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд; -Сангийн сайд; -Барилга, хот байгуулалтын сайд; -Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд; -Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд; -Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд; -Эрчим хүчний сайд; -Эрүүл мэндийн сайд; -Нийслэлийн Засаг дарга; -Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын дарга;

- Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газрын дарга;
- Гаалийн ерөнхий газрын дарга;
- Татварын ерөнхий газрын дарга;
- Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын дарга;
- Зам, тээврийн хөгжлийн төвийн дарга;
- Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын дарга.
- Үндэсний хөгжлийн газрын дарга.

Нарийн
бичгийн
дарга:

Хаяг:
“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц,
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medeel@parliament.mn
Утас: 262420
Хэвлэлийн хуудас: 2.25
Индекс: 200003